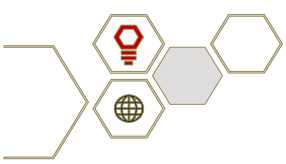
Політичні проблеми міжнародних систем та глобального розвитку

УДК 327:355.02(66)

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.22090156>**Альянс держав Сахелю: регіональна автономізація в умовах
російського безпекового партнерства****Ворона Олександр Андрійович**магістр міжнародних відносин, Київський Національний Університет
імені Тараса Шевченка, Україна, <https://orcid.org/0009-0005-5069-4973>**Прийнято: 17.04.2026 | Опубліковано: 30.04.2026**

Анотація: Стаття спрямована на визначення механізмів і меж регіональної автономізації Альянсу держав Сахелю, до якого входять Малі, Буркіна-Фасо та Нігер, в умовах розширення їхнього безпекового партнерства з Російською Федерацією. Дослідження побудоване як якісний case-study Альянсу із вкладеним структурованим порівнянням трьох держав-учасниць. Застосовано відстеження процесу, якісний контент-аналіз установчих документів Альянсу, матеріалів ECOWAS та ООН, критичний аналіз наукової літератури й відкритих даних про військово-безпекову взаємодію. Результати дослідження показують, що Альянс пройшов шлях від пакту колективної оборони, закріпленого Хартією Ліптако-Гурма 2023 року, до конфедеративного формату з делегованими компетенціями у сферах оборони, дипломатії та розвитку. Вихід трьох держав з ECOWAS посилив їхню свободу політичного вибору та здатність формувати окремий регіональний порядок, однак не усунув економічної, транспортної та безпекової взаємозалежності із сусідніми країнами. Російське партнерство забезпечило доступ до військових інструкторів, техніки, засобів ППО та персоналу Africa Corps, а з 2025 року почало переходити від двосторонніх відносин до формату Росія-Альянс. Водночас збереження масштабної збройної

активності, нестача власного фінансування, відмінності між національними моделями співпраці та концентрація критичних спроможностей у зовнішнього партнера обмежують перехід від політичної автономії до самодостатньої регіональної безпеки. Висновки вказують, що Альянс доречно визначати як проєкт вибіркової регіональної автономізації. Найбільший прогрес відбувся у формуванні спільного політичного порядку денного, дипломатичній координації та створенні механізмів колективної оборони. Російське безпекове партнерство певною мірою розширює простір для маневру щодо попередніх західних партнерів, але за відсутності диверсифікованої ресурсної бази здатне відтворювати асиметрію зовнішньої залежності.

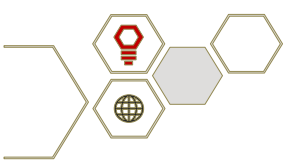
Ключові слова: Альянс держав Сахелю; Малі; Буркіна-Фасо; Нігер; регіональна автономізація; стратегічна автономія; ECOWAS; Росія; Africa Corps; регіональна безпека.

The Alliance of Sahel States: Regional Autonomy-Building amid Security Partnership with Russia

Oleksandr Vorona

Master of International Relations, Taras Shevchenko National University of Kyiv,
Ukraine, <https://orcid.org/0009-0005-5069-4973>

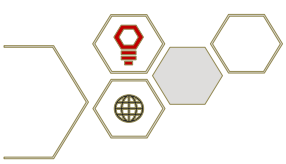
Abstract: This article aims to identify the mechanisms and limits of regional autonomy within the Alliance of Sahel States — comprising Mali, Burkina Faso, and Niger — in the context of the expansion of their security partnership with the Russian Federation. The study is structured as a qualitative case study of the Alliance, incorporating a structured comparison of the three member states. The study employs process tracing, qualitative content analysis of the Alliance's founding documents, ECOWAS and UN materials, and a critical analysis of academic literature and open-source data on military and security cooperation. Regional autonomy is operationalized

through institutional, security, diplomatic, and resource dimensions. It has been established that the Alliance has evolved from a collective defense pact, enshrined in the 2023 Lipta-Gurma Charter, into a confederal structure with delegated powers in the areas of defense, diplomacy, and development. The withdrawal of three states from ECOWAS strengthened their freedom of political choice and their ability to shape a separate regional order, but did not eliminate their economic, transportation, and security interdependence with neighboring countries. The partnership with Russia provided access to military instructors, equipment, air defense systems, and Africa Corps personnel, and beginning in 2025, it began transitioning from bilateral relations to a Russia-Alliance format. At the same time, the continuation of large-scale military activity, a lack of domestic funding, differences between national models of cooperation, and the concentration of critical capabilities with an external partner limit the transition from political autonomy to self-sufficient regional security. It is appropriate to define the Alliance as a project of selective regional autonomy. The greatest progress has been made in forming a common political agenda, diplomatic coordination, and the creation of collective defense mechanisms. The Russian security partnership expands the room for maneuver vis-à-vis previous Western partners, but in the absence of a diversified resource base, it is capable of reproducing the asymmetry of external dependence. The scientific novelty lies in distinguishing autonomy from the previous regional order and the autonomous capacity to act, as well as in a comprehensive assessment of the Alliance across four interrelated dimensions.

Keywords: Alliance of Sahel States; Mali; Burkina Faso; Niger; regional autonomy; strategic autonomy; ECOWAS; Russia; Africa Corps; regional security.

Постановка проблеми. Створення Альянсу держав Сахелю стало одним із найбільш помітних проявів перебудови регіонального порядку у Західній Африці. 16 вересня 2023 року Малі, Буркіна-Фасо та Нігер підписали Хартію Ліптако-Гурма, яка закріпила взаємну допомогу, колективну оборону та спільну протидію тероризму й організованій злочинності. Документ передбачив, що

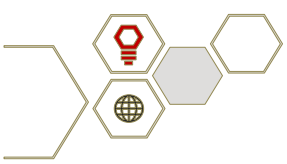

напад на суверенітет або територіальну цілісність одного учасника розглядатиметься як напад на всіх, а допомога за потреби може включати застосування збройної сили [1, р. 2–3]. У липні 2024 року держави розширили початковий оборонний формат і створили Конфедерацію держав Сахелю з компетенціями у сферах оборони, дипломатії та розвитку [2, р. 2–5].

Ця інституційна трансформація відбувалася одночасно з розривом відносин із попередніми зовнішніми та регіональними партнерами. Вихід Малі, Буркіна-Фасо і Нігеру з Економічного співтовариства держав Західної Африки набув чинності 29 січня 2025 року [5, р. 1]. Установчі документи обґрунтовували цей курс створенням суверенного простору безпеки, проведенням ендогенної політики на основі власних ресурсів і партнерствами, що мають поважати суверенітет держав [3, р. 3]. Паралельно скорочувалася французька, американська та міжнародна військова присутність, а співпраця з Росією стала одним із головних напрямів переорієнтації безпекової політики [11, р. 68–70].

Наукова проблема полягає у визначенні того, чи означає така переорієнтація формування регіональної автономії. Сам факт виходу з міжнародної організації або зміни зовнішнього партнера не доводить появу здатності самостійно виробляти й реалізовувати політику. Автономія потребує власних інститутів, стабільного фінансування, командних механізмів, підготовлених кадрів, матеріально-технічного забезпечення та можливості замінити зовнішнього постачальника без критичного погіршення безпеки. Відповідно, у випадку Альянсу слід відрізнити автономію від попереднього порядку від автономної спроможності діяти.

Практичне значення цієї проблеми визначається транскордонним характером загроз. Теорія регіональних комплексів безпеки виходить із того, що безпекові проблеми взаємопов'язаних держав не можуть бути належно проаналізовані або розв'язані окремо [14, р. 50–53]. Для центрального Сахелю ця теза має безпосереднє емпіричне підтвердження: збройні угруповання діють через кордони Малі, Буркіна-Фасо і Нігеру, використовують периферійні

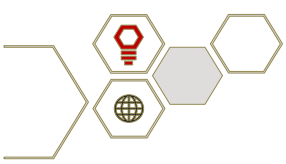

райони, транспортні маршрути та слабкість державної присутності. У 2026 році ООН фіксувала часті атаки із застосуванням складніших тактик і озброєнь, а також потребу відновлення взаємодії між ECOWAS та Альянсом для відповіді на транскордонні загрози [8, р. 1–2, 5–7].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичною основою дослідження є праці про африканську суб'єктність, регіоналізм, стратегічну автономію та зовнішньо підтримувані безпекові коаліції. В.Браун і С.Гарман критикують підхід, за якого африканські держави постають лише об'єктами зовнішньої політики, та пропонують аналізувати їхню суб'єктність через здатність впливати на середовище, використовувати доступні інструменти і розширювати простір для маневру навіть за наявності структурних обмежень [9, р. 1–4]. Для Альянсу цей підхід важливий, оскільки рішення про розрив із попередніми партнерами та пошук нових форматів співпраці було наслідком політичного вибору урядів трьох держав, а не автоматичним результатом зовнішньої конкуренції.

Категорію стратегічної автономії конкретизує Г.Кролл. Він визначає її через здатність проводити стратегічно важливу діяльність без вирішального зовнішнього втручання, підкреслюючи, що автономія не дорівнює повній самодостатності. Натомість її рівень залежить від співвідношення власної спроможності та зовнішньої залежності, концентрації критичних зв'язків і можливості замінити партнера [10, р. 4, 10, 15]. Така рамка дозволяє оцінювати Альянс за фактичними інституційними та ресурсними параметрами, а не лише за «сувереністською» риторикою.

Б.Шарбонно аналізує систему зовнішніх інтервенцій у Сахелі як модель контрповстанського врядування, яка впливала не тільки на військові операції, а і на межі політичних рішень держав регіону. Він звертає увагу на те, що розширення стабілізаційних програм після 2013 року не забезпечило пропорційного покращення безпеки [16, р. 1805–1810]. А. Турстон, досліджуючи взаємозв'язок переворотів 2020–2023 років і динаміки насильства, доходить

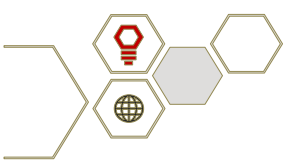

висновку, що погіршення безпеки не пояснюється лише відходом Франції: значення мають рішення самих військових урядів, зміна складу силових акторів і способів ведення операцій[18].

К.Якобсен і К.Ларсен критикують поширену «логіку вакууму», за якою російська присутність нібито автоматично заповнює простір після відходу західних держав. На прикладі Малі вони показують, що уряди держав-реципієнтів самі відбирають партнерів і можуть свідомо відмовлятися від ліберально-інтервенційних форматів, хоча це не усуває асиметрії ресурсів [15, р. 259–264, 270–274]. Такий підхід дозволяє поєднати аналіз зовнішнього впливу з визнанням політичної суб'єктності Малі, Буркіна-Фасо та Нігеру.

Досвід G5 Sahel дає змогу оцінити ризики нової моделі. М.Санднес вказує, що зовнішні партнери попередньої спільної сили істотно впливали на розподіл ресурсів і нарощування спроможностей, тоді як держави G5 зберігали самостійність через управління власною залежністю. Наслідком була суперечність між оперативною підтримкою, субрегіональним володінням механізмом і його довгостроковою стійкістю [12, р. 71–74]. ЕУ іншому дослідженні авторка простежує присутність зовнішніх акторів на стратегічному, оперативному й тактичному рівнях командування та показує, що підвищення ефективності за рахунок зовнішньої підтримки може залишатися нестійким, якщо воно не спирається на власні спроможності коаліції [13, р. 477–496].

Безпосередньо Альянс аналізують Ф.Айна, Б.Афолабі та Дж.Файємі. Вони пов'язують його створення із кризою відносин із ECOWAS, демократичним відступом, невирішеними безпековими проблемами та пошуком альтернативних партнерств. Автори наголошують, що Альянс може одночасно поглиблювати інтеграцію між трьома державами та посилювати дезінтеграцію ширшого західноафриканського простору [11, р. 60–61, 67–70]. Водночас ранній характер цього дослідження та швидка зміна інституційної практики Альянсу потребують оновлення висновків матеріалами 2025–2026 років.

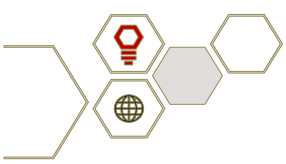

Окремий напрям літератури стосується трансформації російської безпекової присутності. К.Ларсен описує перехід від мережі Wagner Group до Africa Corps як посилення прямого державного контролю над операціями, персоналом і зовнішньополітичними активами [17, р. 2–4]. Ця зміна має принципове значення для Альянсу, оскільки переводить частину взаємодії з гібридного формату до більш формалізованого міждержавного рівня, хоча відкритість угод залишається обмеженою.

В українському аналітичному дискурсі російська присутність у Субсахарській Африці розглядається через поєднання військових, політичних, економічних та інформаційних інструментів. Матеріали Національного інституту стратегічних досліджень акцентують на ролі безпекової співпраці й пов'язаних силових структур, а також на прагненні Росії інституціоналізувати відносини з африканськими державами за обмежених економічних ресурсів [19; 20]. Проте Альянс як окремий субрегіональний актор у цих працях ще не міг бути системно проаналізований.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Наявна література достатньо докладно висвітлює кризу попередньої моделі безпеки в Сахелі, вихід трьох держав з ECOWAS, російську військову присутність та політичну риторику суверенітету. Менш опрацьованим залишається питання про те, як ці процеси поєднуються у формуванні власної регіональної спроможності Альянсу. Геополітична переорієнтація часто трактується або як досягнення стратегічної автономії, або як проста заміна однієї залежності іншою, тоді як варто розрізняти політичну свободу вибору, інституційну здатність ухвалювати рішення та матеріальну можливість їх реалізувати. Російське партнерство при цьому розвивається нерівномірно у Малі, Буркіна-Фасо та Нігері, що потребує поєднання аналізу конфедерації зі структурованим порівнянням її учасників.

Також недостатньо дослідженим є співвідношення між виходом з ECOWAS та збереженням регіональної взаємозалежності. Тимчасове продовження режимів вільного пересування і торгівлі, переговори про подальші

відносини і потреба у транскордонній безпековій координації свідчать про те, що автономізація Альянсу відбувається всередині ширшого західноафриканського простору, а не поза ним. Матеріал спрямований на заповнення цієї прогалини через оцінювання інституційного, безпекового, дипломатичного й ресурсного вимірів автономізації.

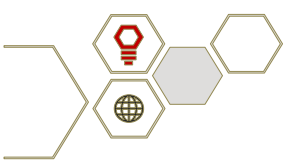
Формулювання цілей статті (постановка завдання)

Метою статті є визначення механізмів, результатів і обмежень регіональної автономізації Альянсу держав Сахелю в умовах розвитку російського безпекового партнерства.

Для досягнення мети поставлено такі завдання: охарактеризувати передумови та етапи інституціоналізації Альянсу; визначити зміст поняття регіональної автономізації та її емпіричні індикатори; проаналізувати наслідки виходу держав Альянсу з ECOWAS; порівняти траєкторії співпраці Малі, Буркіна-Фасо й Нігеру з російськими безпековими структурами; оцінити вплив цієї співпраці на колективні спроможності Альянсу; встановити чинники, які обмежують перехід від політичної автономії до стійкої регіональної системи безпеки.

Методологічно дослідження базується на якісному case-study Альянсу. Головною одиницею аналізу є політичні, інституційні та безпекові рішення, спрямовані на формування колективної здатності трьох держав визначати регіональні пріоритети та реалізовувати їх. Малі, Буркіна-Фасо та Нігер розглядаються як субкейси, до яких застосовується однаковий набір питань: якою була попередня модель зовнішньої підтримки; які форми російської взаємодії сформувалися; які спроможності були отримані; наскільки підтримка може бути замінена; які внутрішні ресурсні та політичні обмеження зберігаються.

Хронологічно дослідження охоплює період від підписання Хартії Ліптако-Гурма 16 вересня 2023 року до липня 2026 року. Для пояснення передумов враховуються політичні й безпекові зміни з 2020 року. Метод відстеження

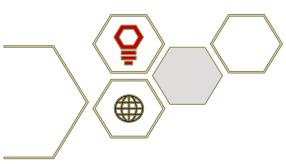

процесу використано для реконструкції послідовності: криза попередньої моделі безпеки, політичне зближення трьох урядів, створення Альянсу, формування конфедерації, вихід з ECOWAS, розвиток спільної сили та інституціоналізація консультацій із Росією. Контент-аналіз застосовано до установчих документів, офіційних комюніке, матеріалів ECOWAS та ООН. Через закритість частини військових угод офіційні заяви зіставляються з рецензованими дослідженнями, міжнародними звітами та повідомленнями незалежних агентств.

Регіональна автономізація у статті визначається як процес зростання колективної здатності держав самостійно формувати пріоритети, створювати інститути, мобілізувати ресурси, реалізовувати спільні рішення та обирати зовнішніх партнерів без вирішального контролю з їхнього боку. Робоча гіпотеза полягає в тому, що російське партнерство розширює простір для маневру Альянсу щодо попередніх західних партнерів і підтримує окремі військові спроможності, але не гарантує самодостатньої регіональної безпеки через асиметрію ресурсів, концентрацію технологічної залежності, неповне об'єднання суверенних компетенцій та тривале погіршення безпекової ситуації.

Виклад основного матеріалу дослідження. Початкова інституційна логіка Альянсу була оборонною. Хартія Ліптако-Гурма визначила захист колективного суверенітету, територіальної цілісності та боротьбу з тероризмом і транскордонною злочинністю як спільні цілі. Рішення мали ухвалюватися одностайно, а фінансування діяльності Альянсу покладалося на внески учасників [1, р. 2–3]. Таким чином, документ створив юридичний механізм взаємної допомоги, однак не сформував наднаціонального центру, автономного бюджету або постійної командної вертикалі.

У 2024 році відбулася зміна масштабу проєкту. Декларація Ніамея пов'язала безпекову координацію з дипломатією, розвитком, використанням власних ресурсів, свободою пересування і створенням фінансових інструментів [3, р. 2–4]. Договір про конфедерацію закріпив делеговані компетенції в обороні та безпеці, дипломатії та розвитку, а також передбачив Колегію глав держав,

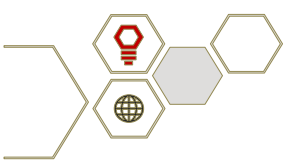

Раду міністрів і конфедеративні парламентські сесії. Спільні рішення зберегли консенсусний характер, в той час як держави залишили за собою право укладати міжнародні угоди [2, р. 3–5, 8]. Це свідчить про міжурядову, а не наднаціональну природу інтеграції.

Підсумкове комюніке першого саміту деталізувало практичні напрями. У березні 2024 року начальники генеральних штабів обговорили спільну силу і постійний тристоронній план операцій проти збройних угруповань та транснаціональної злочинності. Окрім того, держави також погодили дипломатичну координацію, протоколи вільного пересування, роботу над Інвестиційним банком і Стабілізаційним фондом, а також створення національних комітетів Альянсу [4, р. 3–5]. Таким чином інституційна автономізація розвивалася через поступове збільшення кількості сфер координації, але швидкість політичних рішень випереджала формування матеріальної бази.

Вихід з ECOWAS став найбільш виразним проявом автономії від попереднього регіонального порядку. Однак перші заходи після 29 січня 2025 року показали межі повного розриву. ECOWAS тимчасово зберегло визнання паспортів і посвідчень громадян трьох держав, безвізове пересування, право проживання та режим торгівлі товарами за схемою лібералізації [5, р. 1]. У доповіді ООН за березень 2025 року також зафіксовано продовження пересування людей, товарів і капіталу та ризики економічних порушень у разі неузгодженого розмежування [6, р. 1–2, 8]

Ця ситуація демонструє відмінність між юридичним виходом і функціональним відокремленням. Для держав, які не мають виходу до моря, доступ до портів, транспортних коридорів, банківських механізмів і ринків сусідніх країн має системне значення. У 2026 році ООН повідомляла про відновлення діалогу між ECOWAS та Альянсом, призначення головного переговорника ECOWAS і збереження прагматичної транскордонної співпраці, зокрема через відновлення окремих торговельних маршрутів [8, р. 2, 7–8]. Тому

регіональна автономізація Альянсу має вибірковий характер: вона змінює політичний центр ухвалення рішень, але в той же час не ліквідовує структурної взаємозалежності.

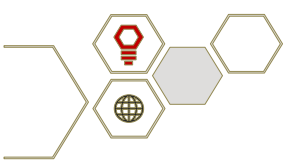
Безпековий вимір розвивався через створення об'єднаних сил. У січні 2025 року міністр оборони Нігеру оголосив про заплановану чисельність у 5 000 військовослужбовців і спільну оперативну зону [6, р. 7]. 20 грудня 2025 року Альянс офіційно повідомив про формування об'єднаних сил зі штаб-квартирою в Ніамеї, а 15 квітня 2026 року дозволена чисельність було збільшено до 15 000 осіб [8, р. 1, 7]. Сам факт переходу від планування до штабу й визначеної чисельності свідчить про зростання організаційної спроможності. В той же час відкриті джерела не дають змоги повноцінно встановити фактичну укомплектованість, джерела довгострокового фінансування та ступінь інтеграції національних командних структур.

Партнерство з Росією розвивалося через різні національні траєкторії. У Малі воно набуло найглибшого характеру: після присутності Wagner Group з кінця 2021 року у 2025 році відбувся перехід до Africa Corps під прямим державним контролем [17, р. 2–4; 26]. У Буркіна-Фасо в січні 2024 року прибув обмежений контингент, пов'язаний з Africa Corps, із заявленими завданнями підготовки військових і захисту керівництва [25]. У Нігері в квітні 2024 року російські інструктори прибули разом з обладнанням для посилення протиповітряної оборони [24]. Отже, конфедеративний рівень співпраці формується поверх нерівномірних двосторонніх моделей.

Таблиця 1

Порівняльні траєкторії російського безпекового партнерства

Держава	Початкова конфігурація	Основні форми взаємодії	Значення для автономізації
Малі	Найтриваліша та найглибша взаємодія; Wagner Group з 2021 року,	Бойова підтримка, підготовка, охорона, технічна допомога	Найбільший приріст альтернативних спроможностей і

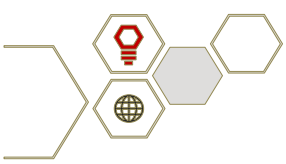

	перехід до Africa Corps у 2025 році		водночас найвища концентрація залежності
Буркіна Фасо	Прибуття обмеженого контингенту Africa Corps у січні 2024 року	Підготовка військових, охоронні та консультативні функції	Додатковий ресурс для уряду без повного заміщення національної системи безпеки
Нігер	Початок із постачання обладнання та інструкторів у квітні 2024 року	Підготовка, посилення протиповітряної оборони, військово-технічна взаємодія	Швидка переорієнтація після згортання співпраці зі США, але залежність від зовнішніх технологій

Джерело: складено автором за [17; 24–26].

Перший помітний перехід до колективного формату відбувся 3 квітня 2025 року, коли у Москві пройшла перша сесія консультацій міністрів закордонних справ Росії та Конфедерації держав Сахелю [22]. У доповіді ООН зазначено, що сторони заявили про намір розвивати стратегічне партнерство у сферах оборони й безпеки [7, р. 6]. Друга сесія відбулася 8 липня 2026 року в Німеї [23]. За повідомленням Reuters, сторони погодилися посилювати військову та військово-технічну співпрацю, включно з підтримкою національних збройних сил і Об'єднаних сил Альянсу [27].

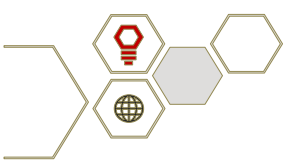
Колективний формат підвищує переговорну вагу Альянсу та дозволяє пов'язувати допомогу окремим державам із формуванням спільної сили, але не усуває питання ресурсної залежності. Досвід G5 Sahel показує, що зовнішня підтримка може і підвищувати оперативну ефективність і водночас закріплювати залежність, якщо критичні військові функції не переходять до самої коаліції [12, р. 71–74; 13, р. 477–496]

Оцінювання результатів потребує відокремлення інституційної активності від фактичної безпекової динаміки. Доповідь ООН за липень 2025 року характеризувала ситуацію як надзвичайно крихку та фіксувала фрагментацію регіональної співпраці навіть на тлі підготовки спільних сил [7, р. 1–2, 6]. У 2026 році збройні угруповання продовжували масштабні та скоординовані атаки. В Малі після наступу повстанців-туарегів та ісламістів 25 квітня державна влада у частині північних центрів залишалася обмеженою, а Africa Corps відступила із Кідаля [8, р. 5–6]. У Нігері атаки торкнулися аеропорту в Ніамеї, а штаб-квартира Об'єднаних сил Альянсу була розгорнута у столиці; Буркіна-Фасо тим часом продовжувала зазнавати скоординованих атак JNIM та Ісламської держави в Сахелі [8, р. 6–7].

Збереження високої інтенсивності насильства не доводить неефективності кожного елемента нового партнерства, оскільки результати залежать від територіальної протяжності, слабкості адміністрації, локальних конфліктів, мобільності угруповань, логістики та якості національних сил. Однак воно спростовує тезу, що сама по собі зміна зовнішнього партнера створила стійку систему безпеки. International Crisis Group у 2026 році відзначала значний територіальний вплив JNIM у центральному Сахелі та його розширення в бік прибережних держав [28].

Ресурсні обмеження посилюють цей висновок. ООН відзначала, що зростання витрат на обслуговування боргу істотно звужує фінансовий простір Буркіна-Фасо, Малі та Нігеру, відволікаючи ресурси від соціальних послуг і розвитку [8, р. 7]. Для спільної сили це означає конкуренцію між військовими видатками, базовими державними функціями та інвестиціями у довгострокову стабілізацію. Якщо фінансування обладнання, ремонту, авіації, розвідки й спеціальної підготовки концентрується у зовнішнього партнера, формальна конфедеративна структура залишається вразливою до зміни політичних або ресурсних пріоритетів цього партнера.

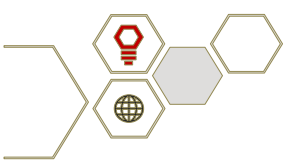

Окреме обмеження пов'язане з відповідальністю за дії силових структур. У доповіді Управління Верховного комісара ООН з прав людини про події в Мурі зазначено, що у березні 2022 року малійські військові та іноземний військовий персонал вбили понад 500 осіб; місія також задокументувала страти, катування та сексуальне насильство [21]. Цей випадок передував створенню Альянсу, але він демонструє ризик, який має враховувати нова регіональна архітектура: зовнішня бойова підтримка без прозорих механізмів розслідування та підзвітності здатна підривати локальну легітимність і сприяти подальшій мобілізації збройних груп.

Дипломатичний вимір автономізації має стійкіші результати. Альянс створив окремий майданчик для координації позицій, запровадив конфедеративні документи та зміг вести колективні консультації з Росією. Крім того, він зберіг можливість діалогу з ECOWAS без повернення до попереднього формату членства. Це відповідає розумінню африканської суб'єктності як здатності використовувати конкуренцію зовнішніх акторів і регіональних інституцій для розширення власного простору рішень [9, р. 3–4; 15, р. 270–274].

Водночас політичний маневр не слід ототожнювати з незалежністю від зовнішніх умов. Критерій заміненості партнера показує, наскільки складно Альянсу було б підтримувати поточні військові функції у разі скорочення російської допомоги. Відкриті дані не дають підстав наразі вважати, що держави вже створили повний внутрішній цикл підготовки, технічного обслуговування та забезпечення складних систем. Тому російське партнерство поки посилює передусім негативну автономію, тобто свободу від попередніх партнерів, тоді як позитивна автономія, заснована на власній спроможності, формується значно повільніше.

Висновки. Проведене дослідження показало, що Альянс держав Сахелю є проєктом вибіркової регіональної автономізації. Перехід від Хартії Ліптако-Гурма до конфедерації розширив співпрацю з колективною обороною на дипломатію та розвиток, створив спільні органи й механізми координації. Вихід

з ECOWAS підтвердив здатність трьох держав реалізувати спільне політичне рішення з високою зовнішньою ціною, але не усунув економічної, транспортної та безпекової взаємозалежності із ширшим західноафриканським простором.

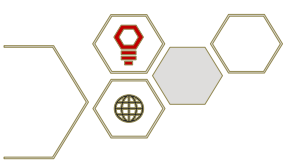
Автономізація водночас залишається неповною. Консенсусний міжурядовий характер рішень, широкі національні повноваження, неповна прозорість Об'єднаної сили та відсутність доведеного автономного фінансування обмежують інституційну глибину. Російське безпекове партнерство розширило доступ до підготовки, техніки, протиповітряної оборони та персоналу і з 2025 року почало оформлюватися на рівні Росія-Альянс. Це збільшило простір для маневру щодо попередніх партнерів, але концентрація критичних можливостей у зовнішнього актора створює ризик нової асиметрії.

Робоча гіпотеза підтвердилася частково. Російська підтримка сприяє автономії від попереднього регіонального порядку, але поки не забезпечує повної автономної спроможності діяти, яка потребує власної ресурсної бази, стійких командних механізмів, технологічної спроможності та замінності зовнішньої допомоги. Найвиразніші результати Альянсу досягнуті у політичній інституціоналізації та дипломатичній координації, проміжні у сфері колективної оборони, а найобмеженіші у фінансуванні й технологічному забезпеченні.

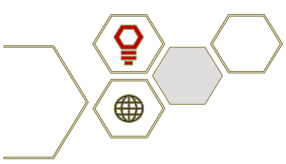
Подальші дослідження доцільно зосередити на фактичній структурі та операційній практиці Об'єднаної сили, механізмах її фінансування, розподілі командних повноважень, впливі безпекових практик на цивільне населення та можливостях диверсифікації партнерств. Визначальним показником стійкості Альянсу стане здатність перетворювати зовнішню підтримку на власні інститути, компетенції й відтворювані ресурси.

Список використаних джерел

1. Charte du Liptako-Gourma instituant l'Alliance des États du Sahel. 16 septembre 2023. 5 p. URL: <https://togonyigba.tg/wp-content/uploads/2023/09/LIPTAKO-GOURMA-VF-2.pdf>

2. Traité portant création de la Confédération Alliance des États du Sahel. Niamey, 6 juillet 2024. 10 p. URL: <https://droit-et-politique-en-afrique.info/wp-content/uploads/2024/07/Traite-portant-creation-de-la-Confederation-AES.pdf>
3. Déclaration de Niamey. Alliance des États du Sahel. 6 juillet 2024. 4 p. URL: <https://burkina24.com/wp-content/uploads/2024/07/Declaration-de-Niamey-060724s.pdf>
4. Communiqué final de la première session du Collège des Chefs d'État de l'Alliance des États du Sahel. Niamey, 6 juillet 2024. 5 p. URL: <https://www.gouv.ne/doc-pdf/Communiqu%C3%A9-final-08-07-24.pdf>
5. The withdrawal of Burkina Faso, the Republic of Mali and the Republic of Niger from ECOWAS has become effective. ECOWAS. 29 January 2025. 2 p. URL: https://ecowas.int/wp-content/uploads/2025/01/FINAL_Press-Statement_-_ECOWAS_-_Withdrawal-BURKINA_MALI_NIGER.pdf
6. Activities of the United Nations Office for West Africa and the Sahel: Report of the Secretary-General. United Nations Security Council, S/2025/187. 26 March 2025. 17 p. URL: https://digitallibrary.un.org/record/4079680/files/S_2025_187-EN.pdf
7. Activities of the United Nations Office for West Africa and the Sahel: Report of the Secretary-General. United Nations Security Council, S/2025/495. 31 July 2025. 15 p. URL: https://digitallibrary.un.org/record/4086447/files/S_2025_495-EN.pdf
8. Report of the Secretary-General on the activities of the United Nations Office for West Africa and the Sahel. United Nations Security Council, S/2026/537. 30 June 2026. 15 p. URL: https://digitallibrary.un.org/record/4121348/files/S_2026_537-EN.pdf
9. Brown W., Harman S. African agency in international politics: an introduction. African Agency in International Politics / ed. by W. Brown, S. Harman. London : Routledge, 2013. P. 1–16. DOI: <https://doi.org/10.4324/9780203526071>.
10. Kroll H. Assessing Open Strategic Autonomy. Luxembourg : Publications Office of the European Union, 2024. 40 p. DOI: <https://doi.org/10.2760/767279>. URL:

https://iri.jrc.ec.europa.eu/sites/default/files/2024-01/JRC136359_RD_OSA_JRC136359_final.pdf

11. Aina F., Afolabi B., Fayemi J. K. The Alliance of Sahel States, Democratic Relapse, Insecurity, and the Prospects of Regional (Dis)integration or (Re)integration in West Africa. *Society*. 2026. Vol. 63. P. 60–74. DOI: <https://doi.org/10.1007/s12115-025-01154-0>.

12. Sandnes M. The relationship between the G5 Sahel Joint Force and external actors: a discursive interpretation. *Canadian Journal of African Studies / Revue canadienne des études africaines*. 2023. Vol. 57, No. 1. P. 71–90. DOI: <https://doi.org/10.1080/00083968.2022.2058572>.

13. Sandnes M. The impact of external support on coalition efficiency: the case of the G5 Sahel Joint Force. *Defence Studies*. 2023. Vol. 23, No. 3. P. 477–496. DOI: <https://doi.org/10.1080/14702436.2023.2213637>.

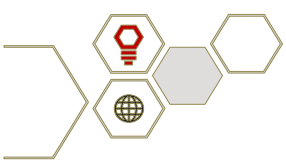
14. Varga M. The Place of the Sahel Region in the Theory of Regional Security Complex. *AARMS – Academic and Applied Research in Military and Public Management Science*. 2020. Vol. 19, No. 2. P. 49–63. DOI: <https://doi.org/10.32565/aarms.2020.2.4>.

15. Jacobsen K. L., Larsen K. P. Liberal intervention's renewed crisis: responding to Russia's growing influence in Africa. *International Affairs*. 2023. Vol. 99, No. 1. P. 259–278. DOI: <https://doi.org/10.1093/ia/iia252>.

16. Charbonneau B. Counter-insurgency governance in the Sahel. *International Affairs*. 2021. Vol. 97, No. 6. P. 1805–1823. DOI: <https://doi.org/10.1093/ia/iia182>.

17. Larsen K. P. The Rise and Fall of the Wagner Group: Russia Is Seeking Control over Its 'Private' Military Companies. *DIIS Policy Brief*. Copenhagen : Danish Institute for International Studies, 2025. 4 p. URL: <https://pure.diis.dk/ws/files/26111035/the-rise-and-fall-of-the-wagner-group-dig.pdf>

18. Thurston A. Military coups, jihadism and insecurity in the Central Sahel. *West African Papers*. 2024. No. 43. Paris : OECD Publishing. 30 p. DOI: <https://doi.org/10.1787/522f69f1-en>.

19. Посилення російської присутності в Субсахарській Африці. Національний інститут стратегічних досліджень. 17 лютого 2022 р. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/mizhnarodni-vidnosyny/posylennya-rosiyskoyi-prysutnosti-v-subсахarskiy-afrytsi>

20. Підсумки другого саміту «Росія–Африка» 27–28 липня 2023 року. Національний інститут стратегічних досліджень. 1 серпня 2023 р. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/mizhnarodni-vidnosyny/pidsumky-druhoho-samitu-rosiya-afryka-27-28-lypnya-2023-roku>

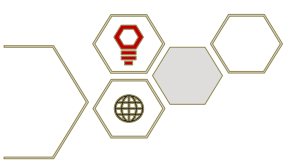
21. Malian troops, foreign military personnel killed over 500 people during military operation in Moura in March 2022 – UN human rights report. Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights. 12 May 2023. URL: <https://www.ohchr.org/en/press-releases/2023/05/malian-troops-foreign-military-personnel-killed-over-500-people-during>

22. Communiqué conjoint AES–Russie. Portail officiel du Gouvernement du Niger. 4 avril 2025. URL: <https://www.gouv.ne/index.php/actualite-des-ministeres/714-communique-conjoint-aes-russie>

23. Niamey accueille la 2ème session des consultations entre les ministres des Affaires étrangères des pays de l’AES et de la Fédération de Russie. Portail officiel du Gouvernement du Niger. 8 juillet 2026. URL: <https://www.gouv.ne/index.php/actualite-des-ministeres/1225-niamey-accueille-ce-mercredi-08-juillet-la-2eme-session-des-consultations-entre-les-ministres-des-affaires-etrangeres-des-pays-de-l-aes-et-de-la-federation-de-russie>

24. Donati J. Russian military trainers arrive in Niger as relations deteriorate with the US. Associated Press. 12 April 2024. URL: <https://apnews.com/article/niger-russia-military-trainers-18d6435d00e7790de9ee53e24bfca7ba>

25. The Wagner forces under a new flag: Russia’s Africa Corps in Burkina Faso. Centre for Eastern Studies. 31 January 2024. URL: <https://www.osw.waw.pl/en/publikacje/analyses/2024-01-31/wagner-forces-under-a-new-flag-russias-africa-corps-burkina-faso>

26. Banchereau M. Wagner Group leaving Mali after heavy losses but Russia's Africa Corps to remain. Associated Press. 6 June 2025. URL: <https://apnews.com/article/mali-wagner-russia-withdraws-b29349be737cbc14dfc435b3536711eb>

27. Russia and Sahel states deepen military ties as insurgent attacks persist. Reuters. 9 July 2026. URL: <https://www.internazionale.it/ultime-notizie-reuters/2026/07/09/russia-and-sahel-states-deepen-military-ties-as-insurgent-attacks-persist>

28. Understanding JNIM's Expansion Beyond the Sahel. International Crisis Group. 20 February 2026. URL: <https://www.crisisgroup.org/rpt/africa/sahel-west-africa/321-le-jnim-et-le-dilemme-de-lexpansion-au-dela-du-sahel>